

Prikaz

doi: 811.163.4(497.11)'282.2(082)(049.32)
811.163.41'282.2(082)(049.32)

GOVOR NAŠIH NANA – INTERDISCIPLINARNA KNJIGA KOJA UVAŽAVA MULTIKULTURALNI PROSTOR

Suzana Todorović

Univezitet u Primorskom, Pedagoški fakultet

Knjiga *Govor naših nana*¹ zasnovana je na nekoliko pažljivo odabranih intervjuua, koje su u okviru predmeta *Dijalektologija sa akcentologijom* (Studijski program: Srpska književnost i jezik) vodile studentkinje Državnog univerziteta u Novom Pazaru (akademska godina 2018/2019), pod mentorstvom prof. dr. Dragane Novakov.

Monografija je važan izvor građe za više naučnih oblasti – taj materijal, pre svega će koristiti stručnjacima iz oblasti filologije, istorije, antropologije, etnologije, dijalektologije i sociologije, jer se u ovoj knjizi prepliću sve pomenute oblasti.

Osam studentkinja obavilo je razgovore sa najstarijim meštankama selâ (triju opština Tutin, Novi Pazar i Sjenica), koje su nesebično delile svoja lična iskustva i sećanja na prošlost. Istraživanje se odvijalo u trinaest istraživačkih tačaka, koje urednica, prof. dr. Novakov, uključuje u mrežu istraživačkih punktova koje uvodi u monografiju – Dolovo, Gluhavica, Gujiće, Jablanica, Janačko Polje, Jasenovik, Kamešnica, Oraše, Ramoševo, Ribariće, Ruđa, Prisoje i Tvrđevo.

Iz jednostavnih, ali bogatih i važnih svedočanstava iz materijala koji je pred nama, dobijamo neprocenjive podatke o odrastanju, porodici, međuljudskim, prijateljskim i partnerskim odnosima u prošlosti, kao i običajima. Na osnovu tog dobro profilisanog pogleda, iz kojeg, ako ga na pravi način protumačimo, možemo i mnogo toga da naučimo.

Životna iskustva koja su podelile informatorke su dragocena, jer su obogaćena stvarnim prošlim događajima, koji možda nisu zabeleženi u zvaničnim sociologijama i istorijama. Ona su takođe zanimljiva, jer nastaju po sećanjima, bez ambicija da se ti događaji ulepšaju ili promene, ali sa velikom željom da se iskustvo zapiše i sačuva od zaborava.

Veoma pažljivo odabrana pitanja, koja, iako ulaze u živote sagovornika, bivaju postavljena obazrivo i sa puno poštovanja, dala su izuzetno bogate i sadržajne odgovore iz kojih je provejavala skromnost, zahvalnost, jednostavnost i nada, koju je možda teško bilo održati u prošlosti, jer nekadašnji život sâm po sebi nije bio lak.

Zbog svega toga, osim što su važna sećanja, ovi zapisi su istovremeno i podsetnik na prave životne vrednosti na koje su informatorke ukazale, a ovom monografijom je sve to zauvek i sačuvano. Takođe, ovo su svedočanstva koja se odnose na kulturno

¹ Čiji je izdavač Narodna biblioteka *dr Ejup Mušović* u Tutinu (2021).

nasleđe i običaje koji nalaze značajno mesto u ovoj monografiji. Odgovarajuća tumačenja i njihova analiza, nesumnjivo mogu osvetliti način tadašnjeg života i ponašanja u određenim segmentima koje su proživeli sami ispitanici.

Tokom istraživanja, studentkinje prof. dr. Dragane Novakov, fokusirale su se na govore područja Tutin – Novi Pazar – Sjenica. Dobijeni zapisi, zasnovani na spontanom govoru starijih *nana*, od izuzetnog su značaja za lingvistiku i dijalektologiju. Prikupljeni materijal može biti odlično polazište za jezičku analizu, za specijalizovani rečnik, koji su današnje generacije već napustile zbog savremenog načina života. Takođe može biti odlična osnova za upoređivanje govora obuhvaćenih istraživanjem i istovremeno za druga istraživanja u okviru dijalektologije, kao i za samu etimologiju itd.

Naime, u dijalekatskoj profesiji preovladava mišljenje da uspeh dijalekatskog istraživanja zavisi pre svega od dobrog informatora. U vreme modernizacije dijalekata, izuzetno je teško pronaći osobu, koja poznaje pojam vezan za stare zanate, napuštene seoske poslove i nekadašnji način života uopšte. Kroz istoriju je svaki dijalekat bio izložen uticajima obližnjih dijalekata, književnog jezika i jezičkih inovacija. Bez sumnje, stariji govornici dijalekata znaju više dijalekatskih izraza od svojih potomaka, ali su i dijalekat prilagodili svom načinu života. Najvažniji informatori su stariji govornici, zbog svega gore navedenog. Neki stariji dijalektolozi (na primer, poljski dijalektolog Malecki i italijanski dijalektolog Cortelazzo) veruju da su žene bolji informatori od muškaraca, jer su manje izložene uticajima drugih dijalekata, iako teže da nove dijalekatske elemente prenose na druge govornike dijalekata.

Izbor informatora (ženâ) stoga je u tom pogledu vrlo razuman i koristan, budući da su oni centralni nosioci tradicionalnih običaja i ujedno vredni čuvari bogatih dijalekatskih reči, koje su sada zapisane u odabranom segmentu nematerijalnog kulturnog nasleđa jugozapadne Srbije kao važan dokument.

S obzirom na gore navedeno, ne treba zanemariti preplitanje navika i kultura u multinacionalnim i multikuturnim sredinama u oblasti u kojoj su vršena ova istraživanja.

Studenti-istraživači su radeći na terenu, pod budnim okom mentora i profesora, dr. Dragane Novakov, stručnjacima, ljubiteljima starog jezika, prošlosti, običaja, pa i slučajnim čitaocima, meštanima informatora, ali i svima onima koji žive po celom svetu, a čiji je zavičaj u ovim radovima pomenut, dale dokument od izuzetnog značaja i vrednosti, koji će biti odlična polazna tačka za buduća istraživanja i uporedne studije.

Rad studenata i njihovog mentora u ovom poslu može biti odličan primer i za druge autore, koji kroz svedočenja starijih žele da sačuvaju sećanja i iskustvo iz prošlosti, koje nesumnjivo može pomoći i u izgradnji budućnosti.

*Primljeno 12. avgusta 2021,
nakon revizije,
prihvaćeno za publikovanje 30. septembra 2021.
Elektronska verzija objavljena 10. oktobra 2021.*

Suzana Todorović je autor petnaest naučnih monografija, a polja njenih interesovanja jesu dijalektologija (posebno istromletački i slovenački istarski dijalekat), lingvistička geografija i romanska etimologija. Prema kriterijumu „relevantne i vrlo kvalitetne“ naučne objave, svrstava se na prvo mesto među slovenačkim lingvistima i na sedmo mesto među slovenačkim humanistima [iz rec. akademika Gorana Filipija]. Vanredni je profesor i naučni saradnik za područje jezikoslovlja na Pedagoškom fakultetu koparskoga sveučilišta.